

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus VIII. Cognitio sui.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

nōrit, Deum agnoscit. Clem. Alex. Padag. l. 3. c. 1.
 Quāto in cognitione mei proficio, tantō ad cognitionem Dei accedo. S. Bern. lib. de anima cap. 1.
 Nihil scire convincitur, qui, sui igna-

rus, de Divinitatis scientia multa scire videtur. Porro DEum scire non valet, qui ignorat se. Ordinatissima verò scientiæ regula hæc est; ut homo prius se, deinde Deum agnoscere studeat. S. Laur. Just. Proœm. fasc. amor.

TITULUS XVIII. COGNITIO SUI.

§. I.

Necessaria.

NOveris licet omnia mytheria, noveris lata terra, alta cœli, profunda maris; si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamentō, ruinam, non structuram, faciens. S. Bern. l. 2. de confid. cap. 3.

Nihil est ante omnia homini timentī Deum tam necessarium, atque conveniens, quàm ut se ipsum noverit. S. Zeno Ver. l. 2. de Gen.

Punctam, & meditatio de sui ipsius cognitione, panis est, qui ad omnes cibos quantumlibet delicatos, in orationis via adhibendus est. Lum. & dogm. ex vita S. Theresia.

§. II.

Utilis.

Exi à me. Luc. 5. 8. Initium citò habendæ bonitatis, ac divinæ potentia virtutis, est propria vilitatis, & indignitatis, cognitio; & humilis consideratio, quanta nostri inæqualitas est ad Christum: & eò ipso nos dignos suò confortio facit, & appropinquat nobis, qui nos ipsos judicamus indignos, & ex humilitate longè esse ab illo credimus. Sim. de Cass. l. 9. c. 15.

Si cognovisses & tu. Luc. 19. 42. Sermo est abruptus præ dolore. q. d. si cognovisses ea, quæ ad pacem tibi, & summam felicitatem spectant, meum scilicet adventum, meumque regnum; non perires. Barrad. t. 3. l. 7. c. 9. D. 9. Pent. Citò corrigitur culpa, quæ citò cognoscitur. V. Beda hom. fer. 4. Quadr.

Sicut mare, dum undis erigitur, veniens ad arenâ confringitur; sic spiritus, dum in superbia elevatur, consideratâ suâ miseriâ, dissipatur. S. Bonav. l. 93. D. 5. Pasch.

Quid mirum quæso, si in recordatione conditionis meæ, si ad aspectum animæ meæ, subito, & absque meâ, confusio faciei meæ cooperuit me? quem enim non pudeat civem cœli, Dominum Mundi, dilectam Dei, addixisse servituti corporis, prostruisse spiritibus immundis? diu tenuisse sub iugo servitutis, ad faciendam carnis curam in desideris? Rich. à S. Viêt. l. 3. de arca myst. c. 13.

Non est ferè quisquam, qui scire curet, quid ipse sit? facilius cœlum, quàm nos ipsos, cognoscere possumus. S. Greg. Niss. or. in illa verba: faciamus hominem.

Polyanth. Sacr. Tom. I.

Cognitio sui, est fundamentum solidissimum, & stabile; supra quod humilitatis structura locata est, augetur, atque perficitur. S. Laur. Just. l. de humilit. c. 2.

§. III.

Motiva varia studentī Cognitio- ni sui.

Ex Veteri, & Novo.

Scrutemur vias nostras. Thren. 3. 40. Videlicet actiones; & quæramus, à quò discessimus per flagitia. Magnum igitur est, unumquemque se ipsum nôsse: idcirco jubemur, ut scrutemur vias, scilicet actiones nostras, actiones fidei nostræ, & nosmetipsos cognoscere possimus. Unde Moyse Deut. 27. 9. *asende*, inquit, tibi. Tibi utique, & non pecuniæ tuæ, non possessionibus, non viribus tuis; sed animo tuo; unde omnia consilia, & facta, cogitationesque manant. S. Paschal, hic.

Unum quodque ante faciem suam gradebatur. Ezech. 1. 9. Animantia illa singula quadruplices vultus, & oculos, habebant: aquilæ, hominis, leonis, & bovis; Viri probi similes habent oculos: aquilæ, quibus Deum intuentur; hominis, quibus proximum cernunt; leonis, quibus mundum; bovis, quibus seipsos inspiciunt. Aquilinis, id est, purissimis, fidæque illuminatissimis opus est, ut solem fulgentissimum, id est, Deum contemplari possimus: humanis oculis, id est, humanitatis, & misericordiæ, plenis proximus aspiciendus: leonis, hoc est, atrocibus mundus despiciendus: bovinis homo seipsum aspiciat; nimirum ut bovis instar, in terram, corpus suum, crucis aratrum immittat, sulcos altos in cor ducat, se perfrutetur frequentè, & roget: tu quis es? Barradius t. 2. l. 2. c. 13. D. 3. adv. Jo. 1. 19.

Vade in domum tuam. Math. 9. 6. Quid hoc aliud est dicere, quàm, habita tecum, teque ipsum cognosce: sunt enim plurimi, qui à semet longè peregrinantur; & nullibi rarius, quàm in domo propria moram faciunt. Jo. Gerson serm. de 4. domib.

Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro. Math. 13. 44. Est cognitio sui margarita quædam pretiosissima, atque thesaurus desiderabilis, in cordis agro absconditus; ad quem non nisi cum maximo pervenitur labore. S. Laur. Just. lib. de casto connub. c. 17.

M m 2 Tu

Tu quis es? Jo. 1. 19. Breve thema, sed magnum pelagus. Utinam scires, utinam intelligeres, tu quis es?

Plus tibi prodesset, quam scire omnes scientias Mundi, & omnes bibliothecas. Quid enim tibi prodest scire motus cœlorum, & influentias astrorum, virtutes herbarum, proprietates animalium, & ut totam naturam scias? & nescire te ipsum. Ecce curam habes de domo, de hereditate, de negotio, de familia; de mola, quam habes, in stabulo; & te ipsum solum negligis? Omnibus tuis das partem aliquam diei, & curæ; tibi nullam. Te ipsum tam vilem aestimas, & sic parvi pendis, ut non digneris de te curam habere! O anima misera! quid extra te vagaris effusa, & diffusa per Mundum, à te alienata, & exul? S. Thom. Vill. serm. D. 3. Advent. De Joanne, Levitæ, ac Sacerdotes, quaerunt: *tu quis es? Elias es tu? &c.* nihil autem de se fatigant quaerere. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, solem, lunum &c. tu quis es? animantia, plantas, herbas, morbos, rogamus, quidnam sint? nos autem ipsos non rogamus, tu quis es? S. Bern. ep. 193. de Abailardi inutilibus quaestionibus: Abailardus nihil nescit omnium, quæ in terra sunt, præter seipsum. Elcob. t. 1. Chr. Perfec. l. 1. sect. 1. obs. 4. v. 19. Quot quaestiones hi Sacerdotes, & Levitæ excitarunt? de Joanne omnes, de se nullam. Superârunt illos turbæ, quæ Luc. 3. 10. eundem Baptistam de se interrogant: *quid faciemus?* & militum, cum Joannes diceret: *medicus vestrum stetit &c.* Quærendum erat, quid faciemus, ut illum repeniamus? Nos similiter multa quaerimus, sed omnia de aliis rebus; de nobis pauca, aut nihil. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, solem, lunam, elementa, philosophiam rogamus, motum, tempus, locum; tu quis es? &c. nos autem ipsos non rogamus, tu quis es? Elcob. t. 2. Perfec. Chr. l. 1. Sect. 1. obs. 4.

Tu quis es. Jo. 1. 19. Quisque crebrò se interroget, *tu quis es?* obeundo singula prædicamenta I. Substantiæ. Tu, quoad substantiam, quis es? audiat conscientiam sibi respondentem: Dei Creatoris mei nomen est, *ego sum, qui sum;* sive, *qui est.* Ex. 3. 14. Ergo meum, qui creatura sum, nomen est: ego sum, qui non sum; quia ex me nihil sum, sed ex meo nihilo ductus sum à Deo. II. Quantitatis: quis? id est, quantus es tu? quatuor cubitorum: extende brachia, & mensuratus es. Si spectes discretam quantitatem, id est, numerum; ego inter hominum miliones sum unus, exiguus, & pusillus. III. Qualitatis: qualis es tu? corpore sum infirmus, miser, ærummosus; animâ rationalis, similis angelis; sed appetitu sensitivò, asinis, & bestis. IV. Relationis? id est, cujus filius es tu? sum filius Adæ, primi peccatoris; ideòque peccator natus sum in peccatis; moriar in peccatis, nisi Christi gratia ex iis me eripiat, sanctificet, & salvet. Interroga sapientissimum Salomonem: quis es tu? respondet Sap. 7. 1. *Sum quidam & ego mortalis homo &c.* V. Actionis: tu quis es? quid agis? quid exerces? exerceo artem fabrilem &c. ago prætorem, advocatum &c. A-

ge, stude, labora æternitati. VI. Passionis: quis es tu? quid pateris? patior in corpore famem, sitim, frigus, morbos &c. in anima longè majora: dolores, angores, scrupulos, timores, iras &c. VII. Ubi es tu? sum in terra; situs inter cœlum, & infernum: ut, si sanctè vivam, in cœlum transferar; si impiè in infernum. VIII. Quando es tu? quando natus? quamdiu vixisti? quando morieris? heri natus, hodie vivo, cras moriar. IX. & X. Situs, & habitus: quem habes situm? quem habitum? Nunc sto, nunc sedeo, nunc jaceo. Habitum, & vestem, gero Christiani, Sacerdotis, Episcopi, Religiosi. Vide, ut tuò habitu, & statu, condignè vivas. Corn. hic.

Plena sunt oculis antè, & retrò. Apoc. 4. 8. Prodest ad salutem notitia nostri principii, & finis. Sylv. hic.

Ex Patribus.

Scientiam terrestrium, cœlestiumque rerum, magni aestimare solet genus humanum; in quo profectò meliores sunt, qui huic scientiæ præponunt nôsse semetipsos: laudabiliorque est animus, cui nota est, vel infirmitas sua; quam qui, eâ non respectâ, vias siderum scrutatur; etiam cogniturus, aut qui jam cognitas tenet, ignorans ipse, quâ ingrediaur ad salutem, ac firmitatem suam. S. August. de Trinitat. l. 4. Proemio.

Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora semper tendis. Magna altitudo scientiæ, seipsum perfectè cognovisse. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis spiritus. Rich. à S. Vict. lib. Benjam. minor. cap. 75. Vis videre Christum transfiguratum? ascende in montem istum, disce cognoscere te ipsum. Id. ib. c. 78.

Cum me putavero ad calcem pervenisse virtutis; tunc habeo principium: principium enim Sapientiæ timor Domini; qui expellitur, atque destruitur charitate. Hæc hominibus sola perfectio, si imperfectos esse se noverint. S. Hier. ep. 67. adversus Pelag. & Ctesiph.

Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora semper tendis - magna altitudo scientiæ, seipsum perfectè cognovisse. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis spiritus. S. Hier. ep. 75.

Initium salutis est, sua intelligere, & flere peccata. S. Hier. l. 6. in Is. c. 15.

Primum est in hac consideratione; ut redeas ad te ipsum, intres ad cor tuum, discas aestimare spiritum tuum. Discute, quid sis? quid fueris? quid esse debueris? quid esse possis? Quid fueris per naturam; quid modò sis per culpam; quid esse debueris per industriam; quid adhuc esse possis per gratiam. Rich. à S. Vict. de Arca mysl. l. 3. c. 3.

Ex hoc exercitio cognitionis sui, cordis oculus mundatur, ingenium acuitur, intelligentia dilatatur. Nihil rectè aestimat, qui seipsum ignorat. Nescit, quòd sub pedibus ejus omnis mundana gloria jaceat, qui conditionis suæ dignitatem non pensat. Nescit omninò, nescit, quid

quid de spiritu angelico, quid de spiritu divino, sentire debeat, qui spiritum suum prius non cogitat. Id. ib. c. 6.

Cogita animos perfectorum, nec non perverforum; & animos spirituum bonorum, & spirituum malignorum; ut ex contrariorum consideratione elucescat, quid imitari, quid vitare te, expediat. Attende, quid scias; attende, quantum nescias. Agnosce, quantum emineas per ingenium spiritibus brutis. Agnosce, quantum subiaceas per intellectum spiritibus angelicis. Si attendas, quantum procedas sensu spiritum brutum, cantabis precordiallyter: *benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum*. Si cogites intelligentiam angelicam, clamabis profecto: *Deus! tu sis insipientiam meam*. Id. ibid. cap. 6.

Fecerunt civitates duas amores duo: terrenam scilicet amor sui, usque ad contemptum Dei; coelestem vero amor Dei usque ad contemptum sui. S. August. de Civ. DEI l. 14. cap. 28.

Quis sis naturâ quoad corpus, interroga mortuos, & dicent tibi: vade ad sepulchra, & cœmeteria; & aperte videbis: non opus est aliâ scholâ. S. Thom. Vill. D. 3. adv.

§. IV.

Ignorantia sui noxia.

O mne, quod vocavit Adam anime viventis, ipsum est nomen ejus. Gen. 2. 19. Si Adam omnibus animalibus nomina imposuit, cur non & sibi? Philo Hebr. l. 1. allegor. nē in re propria erraret. Nam mens, quæ inest unicuique nostrum, cætera potest comprehendere, seipsam nosse non potest: quemadmodum enim oculus alia videt, seipsum non videns; sic & mens intelligit alia, seipsam non comprehendit. Mendoza in 1. Reg. c. 3. v. 9.

Signoras te, ô pulcherrima &c. Cant. 1. 7. Idēo quæris me absentem, & dicis, *ubi pascas &c.* id est, quia ignoras te. Si te cognosceres, quæreres me in te ipsa. S. Thom. hic. Per cognitionem sui cessat omnis querela contra Deum de malis, quæ patimur. Precatio enim sponse involvit querimoniam de absentia sponsi, ob quam in tot miseriis est prolapsa. Cui respondet sponsus: *si ignoras te &c.* q. d. si te cognosceres, non quæreres. *Ahi post vestigia gregum*; discite obedientiam, subjectionem, & sufferentiam, à gregibus irrationabilibus. Sicut oves percutienti pastori non contradicunt, ab illo se duci sinunt, quò vult; ita tu te committe meæ providentiæ. de Ponte hic.

Quomodo, tu Judeus cum sis bibere à me possis, quæ sum mulier Samaritana. Jo. 4. 9. hęcne scelerum tuorum summum est, quòd redderis indigna Christo propinare, *sum Samaritana*. Et cur non dicis, *sum sex virorum pellex, & charybdis pudoris*? Planè vel nostra non novimus vulnera; vel, si novimus ea, minùs nobis putent, quæ maximè foetent; aut, si foetent, non putidiora manifestamus, sed honestiora. Oliv. l. 10. Strom. hic.

Cæcus. Apoc. 3. 17. quia se ipsum non videbat, & alium se judicabat, quam erat. Sylv. hic.

Collyriò inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Ad literam, collyrium cognitio sui ipsius: nam hic Episcopus ignorabat se, dicebat se esse divitem &c. Sylv. hic.

Hęc pravitas est causa, ignorantia sui: quam si quis cognitâ veritate discusserit; sciet, quò referenda, & quemadmodum sibi vita degenda sit. Lactant. Tirmian. l. 1. de falsa Relig.

Qui seipsum non considerat, & solum attendit res proximi, illasque taxare vult, certum, quòd superbiâ capitur, & obliviscitur sui. Theophyl. in Luc. 6. 36.

Semper ad malum proclives sunt mali; voluntatis appetitus propria ducuntur, & tanquam jumenta indomita per vitiorum præcipita colliduntur. -- Et grande malum hoc unde? utique ex tumore animi ex ignorantia sui, ex veri nescientia. S. Laur. Inst. serm. in Purific. B. V.

Sui ignoratio omnia invexit mala, rerumq; omnium confusionem hanc, quæ in Mundo est. Isid. Clarius l. 1. or. 60.

Hęc videtur causa fuisse, quòd Dominus nullum stultum curavit: quia stulti seipsos non agnoscunt mente captos esse; sed potius judicant, se esse sapientissimos. David Ps. 50. 5. veniam petens ait: *quoniam iniquitatem meam ego cognosco*. Stella in Luc. 18.

§. V.

Via, & media, cognitionem sui consequendi.

Ostendam tibi, tanquam in speculo, quis, & qualis sis. Non vidisti in loco publico, sepeliendis hominibus destinato, naturæ nostræ mysteria? non vidisti ostium, aliis super alia temerè abjectis, congeriem? calvarias carnibus nudatas, terribilem quandam, ac deformem, aspectum exhaustis oculis præbentes? si illa vidisti teipsum in illis spectasti. S. Greg. Niss. or. 1. de beatudinibus.

Sole ortò assuaverunt. Math. 13. 6. Per solem orientem intellige tentationes; eò quòd tentatio ostendat homines; & declaret, quales sint: sicut sol manifestat abscondita. Theophyl. hic.

Fecit lutum ex sputo. Jo. 9. 6. Ex luto Dominus cæco illuminando medicinam confecit, ut edoceat visu donari eum, cæcitate pulsâ, qui diligit pulveres rei terrenæ, quam diligit. Escob. t. 1. mir. Chr. l. 3. Obs. 10.

Inventa est ars, lacte in charta candida scribendi literas; ut legi possint, cineres asperguntur. Cognitio sui pro cinere. Speculum. Lem. Incerto authore.

Aqua in vitro vase, sole absente, limpida videtur; sed mox, ut sol suis radiis vas ferit, turbida, & atomis plena apparet. Ex vita S. Theresæ, lum. & dogm. spirit.

Tamdiu quis peccata sua, quæ nôsse aut deflere, debet, ignorat, quamdiu curiosè aliena considerat. S. Prosper. l. 1. c. 6.

Dico tibi : nulla pejor ignorantia, quàm tui.

Si ignoravero Logicam Philosophiam, & omnes artes liberales mechanicas ; & omnia Jura, Leges, & Medicinam ; salvari potero : sed si te ignores, non salvaberis. S. Thom. Vill. D. 3. adv.

TITULUS XIX. COLORES.

Candidus. Funebri apud Japones color albus ; niger festus, & hilaris. Bartoli vita S. Xav. l. 3 n. 20.

Ruber. *Viri exercitus in coccineis.* Nazhum. 2. 3. q. d. Milites Chaldaeorum erunt nobiles ; ideoque vestientur chlamydis coccineis : coccus enim erat nobilium, imò regum vestis ; uti dixi Thren. 45. De Cyri exercitu Xenophon l. 6 univ. exercitus ære fulgurabat, Puniceoque florebat ornato. Causam dat noster Martinus à Roa l. 1. singul. c. 2. ut scilicet sanguis, si quis ex vulnere esset impressus, absorberetur à cocco, tum illi confidentius, & sine pavore, pugnarent. Hoc verius in sanguine Christi, qui nostra est purpura, & coccinea vestis, ait S. Ambros. in Ps. 118. Addit secundam : scilicet Gentiles credidisse : quòd coccinea vestis totos præstaret in præliis, & periculis. Unde & olim pueri Christiani funiculus coccineus è collo suspendebatur, ad averrendum falcinum, & quævis discrimina ; uti recenset, & redarguit S. Chrysost. hom. 12. in c. 4. ep. 1. Corinth. Ægyptii quoque quotannis omnes arbores, pecora, & multa alia rubricâ illinebant, adversus incendium, teste Epiph. har. 18. Tertiam dat l. 4. c. 7. quòd coccineus color, sive purpureus, ad ignem accedit, ignisque animi sit index, & stimulus. Corn. hic.

Induit me vestimentis salutis. If. 61. 10. Teste Alex. ab Alex. l. 1. c. 20. mos erat Afris, Cauris, Numidis, & Masagetis, in bellum pro-

fecturis, Puniceas ferre vestes : ut sic vulnera, & sanguinem effusum, non internoscerent, audaciisque dimicarent. Tu quoque Puniceam induere vestem, de sanguine Christi, sub qua non internoscas vulnera, & difficultates obventuras. Jonghen Exh. 20.

Unus illi rubor placebat, quem giguit candor ; unus candor, quem parit abstinentia. S. Greg. Naz. or. 25. in laudem fororis suæ Gorgoniæ.

Caruleus. Utiur Romana Ecclesia violaceo colore in quatuor temporibus Septembris ; & in Vigiliis Sanctorum, in quibus est jejunium, quando Missa est de Vigilia ; & in Diebus Rogationum &c. Cum enim jejunamus, carnem nostram crucifigentes maceramus ; ut sic facta livida Christi livoribus conformetur. Durand. rational. div. offic. In Mogor color caruleus lugentium est. Janic. rerum Indic. tom. 3. c. 11.

Flavus. Color regis cæterisque interdicitur, flavus est ; è quo vestis ejus contexta variis ex aureo filio draconibus. Ipsa tecta flavum colorem, & dracones spectandos exhibent. Si quis eum colorem, aut dracones, in propriis usus adhiberet, perduellis haberetur. Nicol. Trigautius de Christiana expedit. apud Sinaf.

Niger. Indi, utpote naturâ nigri, suum cæteris anteponunt colorem ; ideoque Deos atros arbitrantur. S. Xav. ep. 5. Societ. Romanæ lib. 1.

TITULUS XX. COLUMBA.

Emisit quoque columbam. Gen. 8. 8. Spiritum Sanctum in sua maximè persona illa columba significavit, quam de arca Noe emisit. S. Rupert. hic.

Qua cum non invenisset, abi requiescit pes ejus, reversa est ad eum in arcam. Gen. 8. 9. S. Chrysost. hom. 26. hic querit : quomodo non inveniret requiem, siquidem teste Scripturâ, cacumina montium fuerunt visa ? & respondet : quia cacumina adhuc limò erant plena.

Cum Cardinales, & Episcopi, de S. Fabiano P. M. eligendo agerent, nemine de Fabiano cogitante, columba capiti ejus desuper volans insedit ; inde populus Pontificem summum clamat. Boll. 20. Jan.

S. Ephrem vidit humeris S. Basilii concionantis columbam insidentem, & dicenda fuggerentem. Boll. 1. Febr.

Anima S. Aventini Ep. à morte ejus in specie columbæ candidæ ab ejus ore visa sursum evolare. Boll. 4. Febr.

S. Schosticæ fororis suæ animam post triduum mortis S. Benedictus in cella sua columbæ specie videt in cælum evolare. Boll. 10. Febr.

Post martyrium S. Eulaliæ V. M. anima specie columbæ visa cælum petere. Boll. 12. Febr.

Fames regnum Navarræ depopulabatur ; fame ingravescente ad tria millia ad Sanctum Veremundum Abbatem pro victu conveniunt. Verum non